

ՎԱԼՏԵՐ ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ

ԵՊՀ հայ բանասիրության ֆակուլտետ

Էլ. փոստ՝ walter.berberyan@mail.ru

ՀՏՂ 821.19.0

**ՎԱՆԿԱՇԵՇՏԱԿԱՆ ՈՏԱՆԱՎՈՐԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ
Վ. ՏԵՐՅԱՆԻ ՊՈԵԶԻԱՅՈՒՄ**

Բանալի բառեր. տաղաչափություն, Վ. Տերյան, վանկաշեշտական ոտանավոր, անապեստ, երկոտնյա անապեստ, եռոտնյա անապեստ, եռոտնյա-երկոտնյա անապեստ, ամֆիբրաքս, դակտիլ, հատած, ոճ:

Ключевые слова: метрика, В. Терян, силлабо-тоническое стихосложение, анапест, двухстопный анапест, трёхстопный анапест, трёхстопный-двухстопный анапест, амфибрахий, дактиль, цезура, стиль.

Key words: metre, V. Terian, accentual-syllabic verse, anapaest, two-foot anapaest, three-foot anapaest, two-foot and three-foot anapaest, amphibrach, dactyl, caesura, style.

Վ. Տերյանը բանաստեղծական ձևերի և արտահայտչական միջոցների մեծ նորարար, բանաստեղծ-տեսաբան է: Նա հեղինակել է «Մթնշաղի անուրջներ», «Գիշեր և հուշեր», «Ոսկի հեքիաթ», «Վերադարձ», «Ոսկե շղթա», «Կատվի դրախտ», «Երկիր Նաիրի» շարքերը, այլ բանաստեղծություններ: Մեզ է հասել շուրջ 414 բանաստեղծություն, որից նա ավարտված համարել և տպագրության է հանձնել 221-ը, հոդվածներ, զեկուցումներ, թարգմանություններ¹: Վ. Տերյանը հեղաբեկում կատարեց. բերեց նոր քնարական հերոս, նոր լեզու, նոր հոգեվիճակներ և գեղարվեստական նոր համակարգ: Նա ստեղծել է ինքնատիպ գրական ոճ ու դպրոց, որին, անտարակույս, հետևել են շատ բանաստեղծներ: Բանաստեղծի քնարական հերոսի բարդ և հաճախ հակասական ապրումների մեջ արտահայտվեցին 20-րդ դարասկզբի հասարակական մեծ հեղաբեկումները, խորհող անհատի բարձր մղումներն ու երազանքները, հոգևոր տվայտանքն ու որոնումները, ոգևորության և հուսահատության պահերը: Նշենք, որ Տերյանի քնարերգության մեջ նոր մեկնաբանություն ստացան ավանդական թեմաները՝ սերը, բնությունը, ինչպես նաև աշխարհի և կյանքի խոհական մտորումները:

¹ Տե՛ս Է. Զրբաշյան, Վահան Տերյանի տաղաչափական համակարգը, Եր., 1995, էջ 8:

Կատարելության հասցնելով վանկական ոտանավորի տեսակները՝ բանաստեղծը միաժամանակ հայ տաղաչափության մեջ բազմազան դարձրեց վանկաշեշտական համակարգը: Հավելենք, որ վանկաշեշտական ոտանավորի անապետության չափը երբեմն կոչվել է «տերյանական չափ», իսկ գրողի նախընտրած չափը եղել է 10 վանկանի ոտանավորը, որով գրել է առաջին գրքի «Մթնշաղի անուրջների» (1908) 77 բանաստեղծություններից 44-ը: Վերջին շրջանի իր գործերում Տերյանը դիմել է նաև համաշեշտ (տոնիկական) ոտանավորի ձևերին: Բազմազան են գրողի կիրառած բանաստեղծական տան կառուցման և հանգավորման տեսակները, որոնց մեջ կան նաև ոտանավորի ավանդական ձևեր (սոնետ, տրիոլետ, գագեյ): Ճշգրիտ հանգերի կողքին նա սկսեց օգտվել նաև մոտավոր (ասոնանսային) հանգերից, ցույց տալով մեր լեզվի «հանգային ռեսուրսների» մեծ ուղին: Պետք է նշել, որ Տերյանի պոեզիայում մեծապես ընդգծվեց բանաստեղծական հնչյունաբանության նշանակությունը ինչպես բաղաձայն և ձայնավոր հնչյունների կուտակման (բաղաձայնայնություն և առձայնայնություն), հարուստ հանգերի կիրառման շնորհիվ, այնպես էլ՝ լեզվի բացառիկ սահունության ու ներդաշնակության: Մեր համոզմամբ, հեղինակի լեզուն իր հղկվածությամբ, մաքրությամբ և հարստությամբ արևելահայ գրական լեզվի բարձր ու կատարյալ դրսևորումներից է:

Բոլորովին պատահական չէ, որ «ամենայն հայոց բանաստեղծը»՝ Հ. Թումանյանը, «նաիրյան երկրի երգչի»՝ Վ. Տերյանի մասին գրել է. «Նա մի նոր գույնով, մի նոր ձայնով երգեց և՛ սերը, և՛ հայրենիքը, և՛ բնությունը: Նա թարմացրեց հայ պոեզիայի և՛ նյութը, և՛ լեզուն»²:

Գրականագիտական առանձնահատկությունների տեսանկյունից դիտարկելով Տերյանի պոեզիան՝ այս հոդվածում անդրադարձել ենք տաղաչափության մի քանի հարցերի, քննության ենք ենթարկել վանկաշեշտական ոտանավորի կառուցման եղանակները:

Նախ տաղաչափություն մասին. հայերենագիտական բառարանում տրված է այս տերմինի հետևյալ բնորոշումը³.

ա) այն բանասիրական գիտակարգ է,

բ) մշակում է բանաստեղծական խոսքի հիմունքները,

գ) ուսումնասիրում է չափածո ստեղծագործությունների կառուցվածքը, դրանց ձևերն ու տեսակները:

² Ե. Մնացականյան, Հայ գրականություն հարցեր և պատասխաններ, Եր., 2011, էջ 217:

³ Տե՛ս Հ. Պետրոսյան, Հայերենագիտական բառարան, Եր., 1987, էջ 568:

Հին հայոց տաղաչափության մասին կարևոր տեղեկություններ է հաղորդում Ավետիք Բահաթրյանը: Նա նշում է, որ հայ իրականության մեջ դարեր շարունակ գործել է ոտանավորի երկու տեսակ (երկու սկզբունք), այն է՝ համաչափ ոտանավորը և անհամաչափ ոտանավորը: Ա. Բահաթրյանը փաստում է, որ ոտանավորի տեսակները պայմանավորված են ազգային լեզուների որոշ առանձնահատկություններով (շեշտադրությամբ, արտասանությամբ և այլն), որի հիման վրա նա առանձնացնում է ոտանավորի երեք հիմնական տեսակ (տաղաչափական համակարգ).

1. «Այն լեզուները, որոնց մեջ բառաշեշտը կայուն տեղ չունի, այլ կարող է դրվել տարբեր մասերում, «իրանց տաղաչափական անդամները և տողերը ևս շեշտերով են պայմանավորում»: Սա ոտանավորի այն տեսակն է, որը ժամանակակից բանասիրության մեջ կոչվում է վանկաշեշտային (սիլաբո-տոնիկական) ոտանավոր և հատուկ է ռուսերենին, անգլերենին, գերմաներենին և մի շարք այլ լեզուների:

2. Այն լեզուները, որոնք տարբերում են արտասանությամբ երկար և կարճ ձայնավորներ և համապատասխան վանկեր, «իրանց տաղաչափական պայմանները ևս որոշվում են սուղ և երկար վանգերով»: Դա ամանակային կամ չափական (մետրական) ոտանավորն է, որը հատուկ է եղել անտիկ աշխարհում, հին պարսկերեն, արաբերեն և այլ լեզուների:

3. Իսկ այն լեզուները, ուր չկան ոչ «թափառող շեշտեր» և ոչ էլ երկար կամ կարճ արտասանվող վանկեր, նշում է Բահաթրյանը, «սոցա տաղերը չափվում են բնական առոգանությամբ միայն՝ այսինքն վանգաչափով, և ամեն տաղաչափական անդամներ և տողեր տրոհվում են որոշ վանգերի թվով»: Սա արդեն վանկային (սիլաբիկ) ոտանավորն է, որը հատուկ է ֆրանսերենին, լեհերենին, վրացերենին և շատ ուրիշ լեզուների»⁴:

Հայտնի են նաև համաշեշտ (տոնիկական) և ազատ ոտանավոր տաղաչափական համակարգերը:

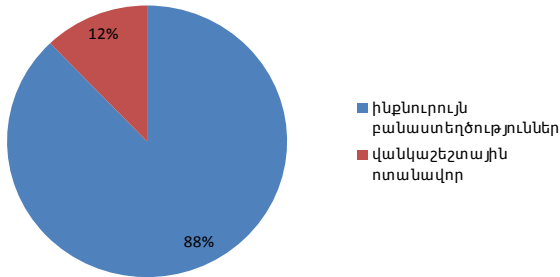
Պետք է նշել, որ վանկաշեշտական բանաստեղծության մեջ շեշտված և անշեշտ վանկերն իրար հաջորդում են որոշ կարգով և կազմում՝ ոտքեր: Վերջիններս լինում են երկվանկ, եռավանկ, քառավանկ, հնգավանկ: Այսպես՝

⁴ Ա. Բահաթրյան, Հին հայոց տաղաչափական արվեստը, Եր., 1984, էջ XXVIII (Պահպանել ենք հեղինակային ուղղագրությունը և կետադրությունը):

Երկվանկ ոտքեր	Եռավանկ ոտքեր	Քառավանկ ոտքեր	Խնգավանկ ոտքեր
(Մ—) քորեյ (մեծասար)	(Մ— —) րակտիլ (ստեղն)	(Մ— — —) 1-ին պեոն	(Մ— — — —) 1-ին պենտոն
(— Մ) յամբ (մեծավերջ)	(— Մ—) ամֆիբրա- քոս (քողաղոտ)	(— Մ— —) 2-րդ պեոն	(— Մ— — —) 2-րդ պենտոն
	(— — Մ) անապետ (վերջա- տանջ)	(— — — Մ—) 3-րդ պեոն	(— — — Մ— —) 3-րդ պենտոն
		(— — — Մ) 4-րդ պեոն	(— — — Մ— — —) 4-րդ պենտոն
			(— — — — Մ) 5-րդ պենտոն

Ուսումնասիրելով Տերյանի պոեզիան նկատեցինք, որ նա հիմնականում օգտագործել է մեր լեզվին բնութագրական վանկական համակարգը, բայց վանկաշեշտական համակարգի կիրառումը ևս առկա է նրա գործերում: Երկու հատորներում զետեղված 412 ինքնուրույն (ավարտուն և սևագիր) բանաստեղծություններից վանկաշեշտական համակարգին են պատկանում միայն 57 գործ, որոնցից սոսկ 11-ն են գրված ճշգրիտ կայուն շեշտադրություն ունեցող պարզոտնյա ոտքերով, իսկ մնացածը թեև գրված են պարզոտնյա չափերով, այնուամենայնիվ, ունեն շեշտադրության առանձին խախտումներ⁵: Վիճակագրորեն այսպես*.

⁵ Տե՛ս Դ. Գասպարյան, Սովետահայ պոեզիայի տաղաչափությունը, Եր., 1979, էջ 27:
*Վիճակագրությունը ներկայացնում ենք ըստ Դ. Գասպարյանի տվյալների:

Վ. Տերյանը հայ բանաստեղծության մեջ հաստատեց անապեստյան (վերջատանջ) ոտանավորը: «Այս ձևը ենթադրում է տողի այնպիսի կառույց, երբ բառաշեշտերը կանոնավոր կերպով ընկնում են բոլոր 3-րդ վանկերի վրա (3, 6, 9, 12)»⁶: Հավելենք, որ այս ձևը կիրառել են նաև Ռ. Պատկանյան, Հովհ. Հովհաննիսյան, Խ. Աբովյան, Ավ. Բասահկյանը, Մ. Մեծարենց և այլք: Է. Ջրբաշյանը նշում է, որ այս չափի կիրառումը Տերյանի պոեզիայում ոչ միայն գրողի անհատական նախասիրությամբ է պայմանավորված, այլև՝ լեզվական նյութի թելադրանքով⁷: Նշենք, որ անապեստյան սկզբունքով գրված է 34 բանաստեղծություն: Բերենք օրինակներ՝

*Ոչ տրտո՛ւնջ, ոչ մրմո՛ւնջ սգավոր,
Հեռացի՛ր, մոռացի՛ր ինձ հավետ.
Իմ ուղին միշտ մթին, մենավոր,
Կըզնամ իմ դժկամ ցավի հետ*:*
(«Հրաժեշտի խոսքերից»,
հ. 1, էջ 63:)

Հոգնեցի գրքերից անհամար,

⁶ Է. Ջրբաշյան, Վահան Տերյանի տաղաչափական համակարգը, Եր., 1995, էջ 59:

⁷ Նույն տեղում, էջ 60:

*Այսուհետ մեջբերվող Վ. Տերյանի բոլոր բանաստեղծությունները քաղել ենք հետևյալ հրատարակություններից՝ **Վահան Տերյան**, Երկերի ժողովածու 1, 1972, Եր., **Վահան Տերյան**, Երկերի ժողովածու 2, 1973, Եր.: Հրատարակությունից մեջբերումների էջերը՝ բանաստեղծությունից հետո՝ փակագծերի մեջ:

*Աշխարհից այս խավար ինձ տարեք,
Ինձ տարեք այս երկրից անարեգ:*

*Ինձ տարեք մեր դաշտերը պայծառ,
Մեր սարերն անառիկ, վեհանիստ,
Մեր արտերն արևոտ ու հանգիստ:*

*Փրկեցեք մտքերից այս անծայր ,
Փրկեցեք խոսքերից այս խելոք,
Դարձրեք ինձ մանուկ ու անհոգ:
(«Հոգնեցի գրքերից անհամար...»,
հ. 2, էջ 65:)*

*Իմ մեռած հարսնացուն ամեն օր,
Երբ խաղաղ երեկոն է փովում,
Հայտնվում է անհայտ, հեռավոր
Իր երկրից ու կրծքիս է փարվում:*

*Մեռնելիս նա ասաց՝ ես կըգամ,
Մեկնելիս նա թողեց մի ավանդ.
Ու գալիս է որպես ուրվական,
Փայփայում է իմ սիրտը հիվանդ:*

*Համբուրում է շուրթերը իմ ցուրտ,
Շշնջում է խոսքեր դուրսական,
Ինձ հայտնում է պայծառ մի խորհուրդ
Ու նորից շշնջում՝ ես կըգամ:
(«Խորհրդավոր սեր»,
հ. 1, էջ 194:)*

Մեր համոզմամբ, Տերյանի պոեզիայում մաքուր անապեասյան տողերը շատ չեն և շատ անգամ շեշտադրության որոշ խախտումներով են երևան գալիս: «Առանձին դեպքերում այս կարգը խախտվում է՝ անապեասին խառնվում են քողադոտային և նույնիսկ դակտիլյան ոտքեր»⁸: Աներկբա է, այս ձևում կարևորվում են նաև միավանկ բառերը, որոնք հենց խթան են որոշ խախտումների: Շատ դեպքերում ոտքի գլխավոր շեշտը

⁸ Է. Զրբաշյան, Վահան Տերյանի տաղաչափական համակարգը, Եր., 1995, էջ 63:

կրում են ոչ թե երկվանկ բառերը, այլ՝ միավանկ: Խնդիր է առաջանում նաև բառի (և՛ միավանկ, և՛ երկվանկ) երկու հարևան ոտքերի միջև բաժանման: Սա է պատճառը, որ Տերյանը անհրաժեշտության դեպքում դիմում է այն միջոցին, որը տաղաչափության մեջ կոչվում է բառական ոտքերի հատում՝ ռիթմական ոտքերով⁹: Հավելենք, որ Վ. Տերյանի գործերում հանդիպում ենք երկոտնյա անապեստ («Աշնան երգ»), եռոտնյա անապեստ («Անջատման երգ», Անհանգիստ է հոգիս ու տրտում»), եռոտնյա-երկոտնյա անապեստ («Չրգիտեմ՝ այս տխուր աշխարհում»), եռոտնյա անապեստ՝ մեկոտնյա, երկոտնյա անապեստյան տողերի խառնուրդով («Տխուր երգ», «Հեկեկում է անվերջ»), քառոտնյա-եռոտնյա անապեստ («Մութն ընկավ»):

Ուշագրավ է, որ Վ. Տերյանից առաջ հայերենում առհասարակ չեն կիրառվել ամֆիբրաքս (քողադոտ) և դակտիլ (ստեղն) տաղաչափական ձևերը: Սրանցից առաջինի դեպքում շեշտվում է երկրորդ վանկը, իսկ դակտիլի պարագայում՝ առաջին վանկը: Անշուշտ, այս տաղաչափական ձևերի կիրառման համար անհրաժեշտ է հատուկ նպատակադրում, քանի որ մեր լեզուն լայն հնարավորություն չի ընձեռում սրանց գործադրման համար: Այս ձևերում կարևորվում է որոշիչ հոդը, օժանդակ բայը, ինչպես նաև ոտքերի վերջում, շեշտից հետո հանդիսացող միավանկ բառը: Տեղին է հիշատակել, որ ռիթմի պահպանման համար, եռոտնյա տողն ընկալվում է իբրև մեկ արտասանական ամբողջություն, որի մեջ երեք անգամ, խստորեն միևնույն տեղում շեշտի շնորհիվ բարձրանում է հնչերանգը: Այսպես՝

*Պայծառ են աստղերը,
Աստղերը շողուն են,
Սրտում իմ ըստվեր է,
Խավար է հոգում իմ:
Ուղին իմ խոտոր է
Ու միշտ ես մեկին եմ,
Տրտում ու մոլոր է,
Մոլոր է հոգին իմ...*

(«Պայծառ են աստղերը...»,
հ. 2, էջ 78:)

*Աշուն է. օրերը ցրտում են...
Գիշերը սուզվում է միզում.
Այնքան քնքշություն կա սրտում իմ,
Այնքան մեղմություն իմ հոգում:*

⁹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 65:

*Այնքա՛ն տխրություն, և անուշ է,
Անուշ է ցավն այս հետին.-
Բոլորը երազ է և հուշ է,
Ոսկի է — թափվում է գետին...*

*(«Աշուն է. օրերը ցրտում են...»,
հ. 1, էջ 230:)*

*Գինով եմ, գինով եմ ես էլ,
Թեթև եմ, անհոգ, լեզվանի.
Օրորիր, մեզ պանդոկ կարուսեղ,
Օրորիր, օրորիր մեզ գինի:*

*(«Գինով եմ, գինով եմ ես էլ...»,
հ. 2, էջ 48:)*

Վ. Տերյանի պոեզիայում հետաքրքիր է դակտիլային տողի կառուցումը: «Նա տողերի սկզբում միշտ դնում է առաջին վանկի վրա անպայման շեշտ կրող որևէ բառ, որով և սկիզբ է դրվում տողի դակտիլային ընթացքին: Մնացածը արդեն, ինչպես ասվում է, տեխնիկայի հարց է. 1-ին վանկի շեշտից հետո պետք է ընտրել այնպիսի բառեր, որոնք ապահովեն նաև 4, 7-րդ վանկերի շեշտադրությունը, այսինքն՝ դակտիլային կարգը»¹⁰: Վ. Տերյանն այս չափով ունի գրված ընդամենը 6 բանաստեղծություն: Օրինակ՝

*Դուրսը՝ մայիսն է, արքածը,
Դուրսը՝ խնդում ու աղմուկ.
Ցուրտ է զնդանը մեր, թաց է,
Միրտ իմ, անբախտ դու մանուկ.
Լույս է երկինքն ու փողոցը,
Դուրսը՝ գարուն է անմութ.
Դառն են հուշերը մեր, խոց են,
Ողջը անխինդ ու անգութ.
Միրտ իմ, հիվանդ իմ, բալիկ իմ,
Օրը մեր, տունը մեր՝ ցուրտ.
Ցավ է անցյալն ու գալիքը,
Ցավ է երազ ու խորհուրդ...*

*(«Դուրսը՝ մայիսն է, արքածը...»,
հ. 2, էջ 13:)*

¹⁰ նույն տեղում, էջ 72:

*Նույնն է հասցեդ հնամյա,
Նույնն է՝ օթելը «Պարիժ».
Բայց տրտմությունըս հիմա
Այլ է, կարոտըս՝ ուրիշ:*

*Նույնն է խանութը դեմի,
Նույն ցուցանակը հիմար.
Նույն մեղմախոս Վեռլենի
Երգն էս կրկնում դու համար:
(«Նույնն է հասցեդ հնամյա...»,
հ. 1, էջ 274):*

*Դիր քո կնիքը սրտում իմ,
Նիշըդ անկեղծ ու անջինջ.
Օ, հրեղենն էս դու և ջինջ,
Դիր քո կնիքը սրտում իմ:
Քեզ իմ աղոթքն ու երդումը,
Քեզ պատարագ ամեն ինչ.
Դիր քո կնիքը սրտում իմ,
Նիշըդ՝ անկեղծ ու անջինջ...
(«Դիր քո կնիքը սրտում իմ...»,
հ. 1, էջ 226:)*

Սակավ կիրառության են հասնում յամբական չափերը: Գրողը գիտակցում է, որ մեկ-երկու վանկերի բացարձակ գերակշռության սկզբունքը բոլոր պարագաներում կիրառելի չէ, որ չարաշահելու դեպքում այն կարող է կաշկանդել բանաստեղծական արտահայտման հնարավորությունները¹¹: Հայոց լեզվի վանկաբառային յուրահատկություններից ելնելով՝ Վ. Տերյանը մնաց մի քանի փորձերի սահմաններում և յամբական ձևին դիպվածային դեր հատկացրեց: Բերենք այս տաղաչափական ձևին բնորոշ դասական օրինակ՝

*Տեսա երազ մի վառ.
Ոսկի մի դուռ տեսա,
Վըրան փերուզ կամար,
Սյուները հուր տեսա:*

¹¹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 79:

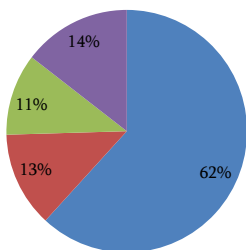
*Վիճակագրությունը ներկայացնում ենք ըստ Է. Զրբաշյանի տվյալների:

Տեսա ծաղկած այգին,
Սոսի սուրբ ծառ տեսա,
Մի հրեշտակ անգին
Սոսից պայծառ տեսա:
Երկու բաժակ տեսա,
Ոսկի գինին էր վառ.
Երկու նիզակ տեսա,
Երկու անգին զոհար:
Միրտրս խոցված տեսա,
Վերքիս արյունն էր վառ.
Դահճիս կանգնած տեսա
Ասի — արևըս ա՛ն...

(«Տեսա երազ մի վառ...»,
հ. 1, էջ 228:)

Գծապատկերների օգնությամբ ներկայացնենք Վ. Տերյանի վանկաշեշտական ոտանավորի ընդհանուր պատկերը*.

■ անապետ (34) ■ ամփիթրաքոս (7) ■ դաքսիլ (6) ■ յամբ (8)

Վալտեր Բերբերյան

Վանկաշեշտական ոտանավորի կառուցման եղանակները

Վ. Տերյանի պոեզիայում

Ամփոփում

Վ. Տերյանը բանաստեղծական ձևերի և արտահայտչական միջոցների մեծ նորարար, բանաստեղծ-տեսաբան է: Տաղաչափության բնագավառում Վ. Տերյանը հեղափելում կատարեց՝ հասնելով երաժշտականության, ներդաշնակության և համաչափության: Նա հիմնականում օգտագործել է մեր լեզվին բնութագրական վանկական համակարգը՝ նախընտրելով 10=5+5 տողաչափը, բայց վանկաշեշտական համակարգի կիրառումը ևս կիրարկվել է նրա գործերում: Վանկաշեշտական համակարգին են պատկանում 57 գործ, որոնցից սոսկ 11-ն են գրված ճշգրիտ կայուն շեշտադրություն ունեցող պարզոտնյա ոտքերով, իսկ մնացածը թեև գրված են պարզոտնյա չափերով, այնուամենայնիվ, ունեն շեշտադրության առանձին խախտումներ:

Մեր զեկուցման մեջ բացահայտել ենք վանկաշեշտական ոտանավորի կառուցման եղանակները Վ. Տերյանի պոեզիայում և ապացուցել, որ որքան էլ գրավիչ լինեն վանկաշեշտական ոտանավորի սկզբունքները, դրանք հայերենում չեն կարող դառնալ համատարած: Ընդհանուր պատկերը ներկայացրել ենք վիճակագրության միջոցով:

В.Берберян

Способы организации силлабо-тонического стихосложения

в поэзии В. Терьяна

Резюме

В. Терьян является поэтом-теоретиком и великим новатором стихотворных форм и средств выражения. В. Терьян совершил революцию в области метрики, достигнув музыкальности, гармоничности и соразмерности. Он преимущественно пользовался слоговой системой, характерной для армянского языка, предпочитая 10=5+5 размер строки. Однако, в его произведениях применена также и силлабо-тоническая система. К таковой принадлежат 57 произведений, из которых лишь 11 написаны регулярной стопой с точным и стабильным акцентированием, а остальные, хотя и написаны регулярным размером, тем не менее имеют отдельные нарушения акцентирования.

В настоящем докладе нам удалось раскрыть способы организации силлабо-тонического стихосложения в поэзии В. Терьяна и доказать, что какими бы привлекательными ни были принципы силлабо-тонического

стихосложения, данный тип стиха не может стать общераспространенным в армянском языке. Общая картина представлена статистикой.

V.Berberyan

**The means of composition of accentual-syllabic verse
in the poetry of Vahan Terian**

Summary

Vahan Terian was a poet, theorist, and a great innovator of poetic forms and literary devices. He revolutionized the metre, achieving musicality, proportionality, and harmony. He mainly employed the syllabic system typical for the Armenian language, preferring the 10=5+5 line, but also introduced the accentual-syllabic system into his works. His works include 57 poems of accentual-syllabic type, yet only 11 of those are composed in regular meter with precise and consistent accentuation, while the rest, still using the regular meter, nevertheless exhibit several deviations of accentuation.

In this article, we have uncovered the means of composition of accentual-syllabic verse in the poetry of Vahan Terian and proved that however attractive the principles of accentual-syllabic verse might be, they cannot become widespread in Armenian. The overall pattern is represented statistically.